HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מכלל דתנא קמא סבר ניתן לחזרת עמידת ב"ד א"ר יוסף במלוה על פה גובה מן היורשין קמיפלגי תנא קמא סבר [ט]מלוה על פה גובה מן היורשין ור"ש בן אלעזר סבר אינו גובה מן היורשין רבה אמר דס"ע מלוה על פה אינו גובה מן היורשין והכא [ט]במלוה הכתובה בתורה [ט] ככתובה בשטר קמיפלגי תנא קמא סבר ככתובה בשטר דמיא ור' שמעון בן אלעזר סבר לאו ככתובה בשטר דמיא מיתיבי [ג]א״ר החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו פטור ולא עוד אלא שאם מת השור יורשי בעל הבור חייבין לשלם דמי שור לבעליו א"ר אילא אמר רב כשעמד בדין והא הרגו קתני אמר רב אדא בר אהבה כשעשאו טריפה והאמר רב נחמן תני [ג] חגא מת וקברו [ט] והילכתא דייתבי דייני אפומא דבירא תנו רבנן היוצא ליהרג מזין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו חטא באותה שעה אין נזקקין לו מאי טעמא א"ר יוסף מפני שאין מעניין את דינו א"ל אביי אי הכי אפילו רישא נמי כגון שהיה זבחו זבוח באותה שעה אבל אין זבחו זבוח [ג] מאי לא אדתני חטא באותה שעה אין נזקקין לו ליפלוג וליתני בדידה בד"א שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח לא ה"נ קאמר בד"א [ב]שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח נעשה כמי שחטא באותה שעה ואין נזקקין לו: מתני' [ד]האשה שיצאה ליהרג [ט] אין ממתינין לה עד שתלד ישבה על המשבר ממתינין לה עד שתלד האשה שנהרגה נהנין בשערה [ד]בהמה שנהרגה אסורה בהנאה: גמ' פשיטא גופה היא איצטריך ס"ד אמינא הואיל וכתיב [ו]כאשר ישית עליו בעל האשה ממונא דבעל הוא ולא ליפסדיה מיניה קמ"ל [ז]ואימא ה"נ אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן אמר קרא [ח]ומתו גם שניהם לרבות את הוולד והאי מיבעי ליה [ה]עד שיהו שניהן שוין דברי רבי יאשיה כי [ז] קאמרת מגם: ישבה על המשבר וכו': מ"ט כיון דעקר גופא אחרינא הוא: אמר רב יהודה אמר שמואל האשה [ה]היוצאה ליהרג מכין אותה כנגד בית הריון כדי שימות הוולד תחילה כדי שלא תבא לידי ניוול למימרא דהיא קדמה ומתה ברישא והא קיימא לן דוולד מיית ברישא [ט]דתנן [י]תינוק בן [כ] יומו נוחל ומנחיל [ט] ואמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב דווקא בן יום אחד אבל עובר לא דהוא מיית ברישא ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב הני מילי לגבי מיתה [ז] איידי דוולד זוטרא חיותיה עיילא טיפה דמלאך המות ומחתך [כ] להו לסימנין אבל נהרגה היא מתה ברישא והא הוה עובדא ופרכים עד תלת פרכוסי [ט] [ז] מידי דהוי אזנב הלטאה דמפרכסת א"ר נחמן אמר שמואל [ד]האשה שישבה על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין [ז] ומקרעים את כריסה ומוציאין את הוולד פשיטא מאי עביד מחתך

דביראה וחייבוהו קודם שתצא נשמתו לאלתר: מזין עליו. למזבח: מדם חטאתו. שאם חטא קודם לכן והפריש קרבן ואח"כ נגמר דינו מזין עליו מדם חטאתו קודם שיהרג כדי שיתכפר על אותו חטא: [חטא באותה שעה שיוצא ליהרג: אין נזקקין לו לעכבו עד שיפריש חטאתו. שאין מענין דינו עד שישחט ויזרוק: זבח זבוח. חטאתו: האשה. מעוברת היוצאה ליהרג אין ממתינין לה עד שתלד אלא ממיתין אותה עם ולדה דעובר כגופה הוא: ממונא דבעל הוא. הוולדות]: עד שיהו שניהן שוין. מזידין. [אבל אם אחד מהן שוגג] או אם היתה היא ילדה והוא גדול או איפכא אינו נהרג: ההוא משגיחם נפקא. כי קא מרבינן לוולד מגם: [כיון דעקר. לצאת]: שלא תבוא לידי ניוול. שאם היה העובר חי לאחר מיתת אמו מפרכס ויוצא והיתוה שופעת דם [מאותו מקום] ותתנול בפני הכל הילכך מכין אותה בבטן כנגד הוולד: [תינוק בן יום אחד. שמתה אמו כשילדתו והתינוק מת למחר: נוחל ומנחיל. נוחל בנכסי האם להנחיל לאחיו מן האב. שאם הוא מאם אחת ואחיו מאם אחרת וירש הוא מאמו נכסים מנחיל לאחין מן האב דאחין מן האב יורשין זה את זה: אבל עובר לא. כלומר שמתה אמו ולא נולד אין אחין נוחלין נחלת אמו דהוא מיית ברישא בבטן אמו ואין הבן יורש את אמו בקבר מאחר שמת קודם אמו ולא נולד אין אחין נוחלין נחלת אמו להנחיל לאחין מן האב אלמא דעובר מיית ברישא דאי איהי מתה ברישא ליירתה וליירתינהו לאחין]: מיפתא דמלאך המות. טיפה של מרה: ופירכם תולא פירכוסי. ניענע עצמו ג' פעמים העובר אחר שמתחך הזנב ממנה מפרכס הזנב:

מיתיבי בור ברה"ר. לרבה פריך דאמר לעיל מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וכן [ט] העתיק ר"ת בספרו ומצי למפרך לרב יוסף דהא סבר נמי שיעבודא לאו דאוריתא [ג] פירש דבריו יותר: אמר רב א"ל א"ר בשעמד בדין. לאו משום קושיא דרבה מצי רב הכי שהרי רבה אינם רגום אמר רב היה אלא משום דפרכינן ליה מייניה בפרק גט פשוט (ב"ב דף קעה:) דאמר התם דמלוה על פה אינו גובה מן היורשין ולנפשיה מצי: דיתבי דייני אפומא דבירא. ומ"מ אינטריך למימר מת וקברו דס"ד דבעינן יצא בעל השור ויעמוד על שורו (סנהדרין דף יט.) קמ"ל דשפיר עמד עליה: מזין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו. דאין חטאת [ואשם] קריבה לאחר מיתתו אבל עולתו קריבה: ישבה על המשבר בו'. פרש"י קודם שנגמר דינה וליתא דאיולא ליהרג קאי וכל היוצא ליהרג לאחר גמר דין כדמשמע בכל הנהו דמדכר לעיל במתני' דשמעתין וכן משמע בפ' כל הגט (גיטין דף כח:) דמדבר ביוצא לידון ויוצא ליהרג והיינו טעמא דרישא דאין ממתינין משום עיבוי הדין יח) (כלל) כדמשמע פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה.) דליכא עיבוי הדין אלא לאחר גמר דין מדקאמר היכי לעביד לדייניה במעלי שבתא ולגמר דייניה בשבתא וליקטליה בחד בשבתא גמלא אתה מענה את דינו וכו' וכי קאמר ליגמר דייניה בחד בשבתא קאמר מנשו לטעמייהו ולעיבוי לא חיישינן:

הדרן עלך הכל מעריכין

[ח] לחזרת עמידת ב"ד. שאין אתה יכול להחזירו לב"ד ולעמוד בדין על מה שחבל שאין מעניין את דינו: מלוה על פה סבר כו'. בתמיה: והרגו. השור הרג את החופר: פטור. בעל השור: חייבין לשלם. אלמא מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא וקשיא למאן דאמר פלוגתייהו דרבי יוסי ות"ק דתמתי' אם אמת הזיק [ו:] דת"ק קשיא אתמה אתמה. ואיכא דמוקמי הך תיובתא לר"ש בן אלעזר אבל פליאה בעיני איתך יכול להקשות הא ר"ש תנא הוא ופליג: בשעמד בדין. קודם שמת ומייבוהו לשלם לפיכך גובה מן היורשין דכיון דדינו חרוץ לשלם ה"ל כמלוה בשטר: והא תני חגא מת וקברו. השור בבור כגון שהפיל עמו חוליא יא) ופס"ה חייבין יורשין: והילכתא. הא דקתני יורשין חייבין כגון דייתבי דייני אפומא דבירא ומייבוהו מיד לשלם: מזין עליו. זורקין בשבילו דם חטאתו ואשמו ולא הוא כחטאת שמתו בעליה כל זמן שלא נהרג: חטא. בשוגג באותה שעה שיצא ליהרג כגון שראה חלב וכפרו שומן הוא ואכלו: אין נזקקין לו. שיפרישו קרבן ליקרב: מפני שאין מעניין את דינו. שימתינו מלהורגו עד יב) שישחטו הזבח ויזרק הדם שעיניו הדין הוא: רישא נמי. דקתני כשחטא קודם לכן מזין עליו הרי ממתינים לו עד שישחט ויזרק: מתני' אין ממתינין לה עד שתלד. אלא הורגין ולדה עמה דחד גופא הוא: ישבה על המשבר. קודם שנגמר דינה: ממתינין לה עד שתלד. דכיון דעקר ונע ממקומו גופא אחרינא הוא: נהנין בשערה. וגמ' יט) מפרש טעמא: אסורה בהנאה. דדקיל"ל (פסחים דף כב:) ובעל השור נקי יט) כאדם שאומר לחבירו יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהן הנאה של כלום: גמ' נרגה את הוולד. קס"ד משניסה יליף מדס"ל למיכתב ומתו ואינא ידענא דאין ומתו יג) פחות משניס (א) : שניסה מיותר לדרשה: שניהן שוין. הגולף והנופלת יהו בני עונשין אבל אם היתה היא קטנה והוא גדול או הוא קטן דלאו בר עונשין והיא גדולה ובת עונשין אין הגדול נהרג: ומשני יד) אמו מגם ילפינן: טו) לידי ניוול. שאם יהא חיות בולד יצא לאחר מיתת אמו וניוול הוא: נוחל. אם נפלה לו ירושה בו ביום ובו ביום מת מנחילה לקרוביו מאביו: ואמר רב ששת. האי נוחל ומנחיל ליכא לאוקומי בנכסי אביו דא"נ לא אמיליד איהו הוו ירתי קרוביו נכסי אביו היכא דאין בנים: אלא נוחל בנכסי אמו. אם מתה בן ביום ואפי' הוא מת בן ביום נוחל נכסי אמו ומנחילן מכאן לאחיו מאביו שאין בני אמו דאי לאו הוא הוו ירתי לה קרוביה ולא אמרי' נפל הוא ואינו בן נחלה: אבל עובר. אם מתה מעוברת לא ירתי לה קרוביה העובר דהוא מת בריאה: ומשני פ"מ. דהוא מיית בריאה לגבי מיתה כשהיא מתה מיתת עלמה: ופרכינן וגבי מיתה מי מיית הוא בריאה והא הוה עובדא ופרכים לאחר מיתת אמו: וגב הלטאה. אם מתחכים אותה מפרכסת החתיכה ואע"פ שאין בה חיות: ומקרעין את כריסה. דזימנין דמיקרי הכיא מייתא בריאה:

מחתך

עב א מיי' פי"ב מהל' מקי ממון הל' כב [נוב"ש ע מ"מ סי' מי סעי' לח]:
ענ ב מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל"ח וסי"ג מהל' שגגות הל"י:
עד ג מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל"ד:
עה ד מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה כב:
עו ה מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל"ד:
עז ו מיי' פ"ח מהל' נחלות הל"י ב ועי' בהשגות ובמ"מ ובל"מ סמג עשין לו טוש"ע מו"מ סי' רעו סעיף ה:
עח ז מיי' פ"ב מהל' שבת הלכה עו טוש"ע או"ח סי' שי סעי' ה:

שינויי נוסחאות

[א] תיבות ככתובה בשטר נמחק (ש"מ), [ב] שם הגיליון (גליון), תני רב חגא מת וקברו. ס"א כגון דיתבי כו' (ש"מ), [ג] זנות באותה שעה מאי (ש"מ), [ד] קאמר יעב"ץ, [ה] גם יום אחד (ש"מ), [ו] ומנחיל והיינו בה נוחל ממאן מאבוה ומנחיל למאן לאחי דאבוה אי בעו מיניה ליירת אי בעו מאבוה ליירתו ואמר רב (ש"מ), [ז] דאיידי דוולד (ש"מ), [ח] ומתחן ליה למימנין ברישא אבל נהרגה היא מתה ברישא. והוא מיית ברישא והא (ש"מ), [ט] פרכוסי אמר מר בר רב אשי מידי (ש"מ), [י] סכין וקורדיין אם (ש"מ), [יא] חוליא ונקבר בה החופר ופס"ה (ש"מ), [יב] עד שיחמנו הזבח כל"ל (ש"מ), [יג] פחות מגמים ושניסם כל"ל והל"ל (ש"מ), [יד] אין מגם ילפינן וכו' כל"ל (ש"מ), [טו] ילפינן הס"ד ומס"ד בית הריון, בית הרחם הס"ד ומס"ד לידי (ש"מ), [טו] וכן הגיה ר"מ (ש"מ), [יז] אלא הוא פירש (ש"מ), [יח] ר"מ משוס עיבוי הדין אבל קודם גמר דין ליכא עיבוי הדין כלל כדמשמע כו' (צ"ק),

רבינו גרשום

[אמר רב יוסף במלוה בו']: והרגו פטור. בעל השור שלא היה לו לחפור ברשות הרבים: אלא שאם מת. גם השור יורשי בעל הבור חייבין לשלם וקשיא למ"ד מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא: [אמר ר' אילא. לעולם לאו ככתובה בשטר דמיא אלא משום הכי חייבין יורשין בשעמד בעל הבור בדין ונתחייב קודם שמת: הילכתא יורשין חייבין]: והא הרגו קתני. דלא הוה ליה שהות למיקם בדין: שעשאו. שור לבעל הבור טרפה וקם בדין והדר מית: והא תני רב חגא וקברו. שקברו שור בנפילתו לבעל הבור שהפיל עליו אדמה ומתו שניהם באותה אדמה ונקברו דאי אפשר לו לעמוד בדין: לעולם לאו ככתובה בשטר והכא אמאי יורשין חייבין כגון דיתבי בי דינא אפומא

[ט] ומגלה דל"ל מת וקברו והילכתא דיתבי ס"א כגון דיתבי וכו' וכוומתו דס"א לא שמת (בב"ב) דף קמב.

(ע"ש ד"ה דהוא): רש"י סד"א אבל עובר. ברישא וכשמתה היא לא נפלו הנכסים לו דהוי כמי שהוא בקבר ואין יורש את אמו לאחר שמת דאמר במס' נדה (ל:) דסתום הפתוח ופתוח הסתום ומיד כשמלאך המות מטיל לתוך פה האם הולכת הטיפה בתוך מעי העובר ואיידי דוזטר חיותיה מית ברישא אבל יושבת על המשבר כבר נעקר העובר במעיה ופתוח הפתוח וסתום הסתום ואינו זן מאותה שעה על ידי האם דהטיפה אינה מזקת שהרי כבר נסתם אותו הפתח כך שמעתי. כך מצאתי ונראה לרבי יפה עכ"מ: תוס' ד"ה מיתיבי כו' ומצי נמי. וי"ל לשון הרא"ש ז"ל וה"ה דלרב יוסף נמי מצי פריך מדקתי ליה מלוה ע"פ לכולי עלמא אלמא לאו ככתובה בשטר דמיא, אלא משום דלא קאמר בהדיא לאו ככתובה בשטר דמיא ומ"מ וקברו כיון דאיירי בה הרא"ש ז"ל וה"ה דלרב יוסף נמי מצי פריך מדקתי ליה מלוה ע"פ לכולי עלמא אלמא לאו ככתובה בשטר דמיא. אלא משום דלא קאמר בהדיא לאו ככתובה בשטר דמיא ומ"מ וקברו כיון דאיירי בה ס"ד דאם כן נעקר הנכסים לגמרי ואינו יורש אמו ולא אמו ולא אחיו מאביו ומאמו ולא אחיו מאמו ולא אחיו מאביו ומאמו ולא אחיו מאביו ומאמו ולא אחיו מאביו ומ